

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 28. julija 2016*

„Predhodno odločanje — Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Uredba (ES) št. 44/2001 — Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah — Stvarno področje uporabe — Tožba za vračilo plačanega nedolga — Neupravičena obogatitev — Terjatev, ki izvira iz neupravičenega vračila globe zaradi kršitve konkurenčnega prava“

V zadevi C-102/15,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Fővárosi Ítéltábla (pritožbeno sodišče v Budimpešti, Madžarska) z odločbo z dne 16. februarja 2015, ki je prispela na Sodišče 2. marca 2015, v postopku

Gazdasági Versenyhivatal

proti

Siemens Aktiengesellschaft Österreich,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, C. Toader (poročevalka), A. Rosas, sodnik, A. Prechal, sodnica, in E. Jarašiūnas, sodnik,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: I. Illéssy, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. januarja 2016,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Gazdasági Versenyhivatal L. Bak, irodavezető (Jogi Iroda),
- za Siemens Aktiengesellschaft Österreich C. Bán in Á. Papp, odvetnika,
- za Madžarsko M. Z. Fehér, G. Koós in A. M. Pálffy, agenti,
- za nemško vlado T. Henze, J. Kemper in J. Mentgen, agenti,
- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z F. Varronejem, avvocato dello Stato,
- za Evropsko komisijo A. Tokár in M. Wilderspin, agenta,

* Jezik postopka: madžarščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 7. aprila 2016

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Gazdasági Versenyhivatal (organ, pristojen za konkurenco, Madžarska) in družbo Siemens Aktiengesellschaft Österreich (v nadaljevanju: Siemens) zaradi tožbe za vračilo plačanega nedolga iz naslova neupravičene obogatitve, ki jo je prvi vložil zoper drugo.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 7 in 19 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:
„(7) Področje uporabe te uredbe mora zajemati vse glavne civilne in gospodarske zadeve, razen točno opredeljenih zadev.
[...]
(19) Zagotoviti je treba kontinuiteto med [Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila dopolnjena s konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji,] in to uredbo ter v ta namen predpisati prehodne določbe. To velja tudi za razlago [navedene] konvencije s strani Sodišča [Evropske unije] in Protokol [z dne 3. junija 1971 o razlagi Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah s strani Sodišča (UL 1975, L 204, str. 28)] se mora še naprej uporabljati za zadeve, ki so viseče v trenutku začetka veljavnosti te uredbe.“
- 4 Člen 1(1) te uredbe takole opredeljuje njeno stvarno področje uporabe:
„Ta uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah, ne glede na naravo sodne oblasti. Zlasti ne zajema davčnih, carinskih ali upravnih zadev.“
- 5 Člen 2(1) navedene uredbe določa:
„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“
- 6 Člen 5 te uredbe, ki je vključen v oddelek 2 poglavja II, naslovljen „Posebna pristojnost“, določa:
„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:
[...]
3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek;

[...]

Madžarsko pravo

Zakon o nepoštenih praksah

- 7 Člen 83(5) tisztességtelen piaci magatartás és a versenycorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (zakon št. LVII iz leta 1996 o prepovedi nepoštenih tržnih praks in omejevanja konkurence) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o nepoštenih praksah), določa:

„Če je z odločbo organa, pristojnega za konkurenco, ki je zadevo obravnaval, kršeno pravno pravilo in ima zadevna stranka zato pravico do vračila globe, je treba na znesek, ki ga je treba vrniti, plačati obresti po dvojni dnevni temeljni obrestni meri centralne banke.“

Zakonik o civilnem postopku

- 8 Na podlagi člena 130(1)(a) zakonika o civilnem postopku sodišče tožbo brez vabljenja strank zavrže, če se ugotovi, da je na podlagi določbe zakona ali mednarodnega sporazuma pristojnost madžarskih sodišč za obravnavanje spora izključena.
- 9 Člen 157/A(1)(b) tega zakonika določa, da sodišče, ki zadevo obravnava – kadar tožbe ni mogoče zavreči brez vabljenja strank iz razloga iz člena 130/A(1)(a), pristojnosti madžarskih sodišč pa tudi ni mogoče določiti na nobeni drugi podlagi – postopek ustavi, če tožena stranka poda ugovor nepristojnosti.

Civilni zakonik

- 10 V skladu s členom 301(1) zakona št. IV iz leta 1959 o uvedbi civilnega zakonika mora dolžnik v primeru denarne obveznosti, če z zakonom ni določeno drugače, od dneva, ko pride v zamudo, plačati obresti po temeljni obrestni meri centralne banke, veljavni na zadnji dan pred koledarskim polletjem, v katerem pride do zamude, če gre za dolg, za katerega sicer ne tečejo obresti. Obveznost plačila obresti nastane, tudi če dolžnik zamudo upraviči.
- 11 V skladu s členom 339(1) tega zakonika je dolžan vsakdo, ki protizakonito povzroči drugemu škodo, to povrniti. Odgovornosti je oproščen, če dokaže, da je ravnal tako, kot se na splošno pričakuje v takih okoliščinah.
- 12 Člen 361 navedenega zakonika določa:

„(1) Kdor je neupravičeno pridobil premoženjsko korist na škodo drugega, mora to korist povrniti.

(2) Če obogatitev ne obstaja več, še preden je zahtevano njeno vračilo, je zadevna oseba ni dolžna vrniti, razen če

(a) bi morala obveznost vračila predvideti in jo je mogoče šteti za odgovorno za to, da obogatitve ni več, ali

(b) gre za slaboverno obogatitev.

[...]

- 13 V skladu s členom 364 tega zakonika se za neupravičeno obogatitev po analogiji uporabijo določbe o povračilu škode.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 14 Organ, pristojen za konkurenco, je družbi Siemens, ki ima sedež v Avstriji, naložil globo 159.000.000 madžarskih forintov (HUF) (približno 507.000 EUR) zaradi kršitve določb s področja konkurenčnega prava. Družba je to globo izpodbijala pred madžarskimi upravnimi sodišči. Ker pa na podlagi madžarskega prava taka tožba nima odločilnega učinka, je ta družba globo plačala.
- 15 Upravno sodišče prve stopnje je znesek globe zmanjšalo na 27.300.000 HUF (približno 87.000 EUR). Ta odločba je bila po pritožbi potrjena.
- 16 Na podlagi sodbe pritožbenega upravnega sodišča je organ, pristojen za konkurenco, 31. oktobra 2008 družbi Siemens vrnil znesek 131.700.000 HUF (približno 420.000 EUR), kar je pomenilo razliko med zneskom globe, ki ga je prvotno določil ta organ, in zneskom, ki sta ga potrdili upravni sodišči na prvi in pritožbeni stopnji. Navedeni organ je na podlagi člena 83(5) zakona o nepoštenih praksah družbi Siemens nakazal tudi znesek 52.016.230 HUF (približno 166.000 EUR) iz naslova obresti na ta znesek.
- 17 Kljub temu je organ, pristojen za konkurenco, zoper sodbo pritožbenega upravnega sodišča vložil kasacijsko pritožbo, Kúria (vrhovno sodišče, Madžarska) pa je razsodilo, da je bila prvotno naložena globa upravičena. Tako je 25. novembra 2011 družba Siemens organu, pristojnemu za konkurenco, vrnila znesek 131.700.000 HUF, ni pa hotela vrniti zneska 52.016.230 HUF, ki je ustrezal obrestim, ki jih je plačal ta organ.
- 18 Organ, pristojen za konkurenco, je 12. julija 2013 pri Fővárosi Törvényszék (sodišče v Budimpešti, Madžarska) vložil tožbo za vračilo plačanega nedolga iz naslova neupravičene obogatitve na podlagi člena 361(1) civilnega zakonika, da bi mu bil vrnjen navedeni znesek 52.016.230 HUF, zvišan za zamudne obresti od 2. novembra 2008, prvega delovnega dne po dnevu neupravičenega vračila zneska 131.700.000 HUF družbi Siemens.
- 19 Ta organ je od družbe Siemens zahteval tudi, naj mu plača znesek 29.183.277 HUF (približno 93.000 EUR), kar je ustrezalo obrestim, izračunanim na znesek 131.700.000 HUF za obdobje med 2. novembrom 2008 in 24. novembrom 2011, zadnjim dnevom pred datumom vračila tega zadnjega zneska organu, pristojnemu za konkurenco, pri čemer je trdil, da bi v tem obdobju znesek moral biti v njegovi posesti, saj se je prvotna odločba štela za zakonito *ex tunc*.
- 20 Organ, pristojen za konkurenco, je pred Fővárosi Törvényszék (sodišče v Budimpešti) trdil, da gre pri neupravičeni obogatitvi za zadevo v zvezi s kvazidelikti, tako da se v obravnavani zadevi uporabi pravilo o posebni pristojnosti iz člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001.
- 21 Družba Siemens pa je podala ugovor nepristojnosti, s katerim je predlagala ustavitev postopka, pri čemer je trdila, da se v obravnavani zadevi ne uporablja člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 in da so zato na podlagi člena 2(1) te uredbe za vodenje postopka v glavni stvari pristojna avstrijska, in ne madžarska sodišča.
- 22 Potem ko je Fővárosi Törvényszék (sodišče v Budimpešti) s sklepom z dne 12. junija 2014 ugodilo ugovoru nepristojnosti, se je organ, pristojen za konkurenco, zoper ta sklep pritožil pri predložitvenem sodišču.
- 23 To zadnje sodišče navaja, da v sodni praksi Sodišča, zlasti v sodbi z dne 18. julija 2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490), ni jasnih napotil, ki bi mu omogočala, da se opredeli do tega, ali imajo madžarska sodišča v smislu člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 posebno pristojnost za obravnavanje

spora, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari. Meni, da terjatev, za katero organ, pristojen za konkurenco, trdi, da jo ima do družbe Siemens, ni pogodbeno terjatev. Vendar meni, da ni mogoče izključiti uporabe pravila o posebni pristojnosti iz te določbe.

- 24 Zlasti se navedeno sodišče sprašuje, ali je treba načelo avtonomne, vendar ozke razlage, ki prevladuje v zvezi s členom 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001, razlagati tako, da je z njim dovoljena uporaba tega pravila o posebni pristojnosti v zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, v kateri odgovornost tožene stranke temelji izključno na neupravičeni obogatitvi, ne pa na obstoju krivde ali kaki drugi podlagi za odgovornost.
- 25 V teh okoliščinah je Fővárosi Ítéltábla (pritožbeno sodišče v Budimpešti) prekinilo postopek in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali se za tožbo ‚v zadevi v zvezi s kvazidelikti‘ v skladu s členom 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 šteje zahtevek, ki izhaja iz vračila globe, naložene v postopku varstva konkurence, ki jo je plačala stranka s sedežem v drugi državi članici, ki se ji je to vračilo, ki je bilo pozneje razglašeno za neupravičeno, priznalo, pri čemer je ta zahtevek organ, pristojen za konkurenco, zoper navedeno stranko vložil zaradi vračila obresti, ki jih je tej stranki plačal v skladu s tem, kar zakonodaja določa v primeru vračila?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 26 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da gre v primeru tožbe za vračilo plačanega nedolga iz naslova neupravičene obogatitve – s katero si organ države članice, pristojen za konkurenco, od družbe s sedežem v drugi državi članici prizadeva za vračilo obresti, ki jih je plačal tej družbi na podlagi odločbe upravnih sodišč prve države članice o zmanjšanju globe, ki jo je ta organ naložil navedeni družbi, pri tem pa je vrhovno sodišče na koncu to zadnjo odločbo razveljavilo in potrdilo prvotni znesek te globe – za zadevo v zvezi s kvazidelikti v smislu te določbe.
- 27 Uvodoma je treba preučiti, ali taka tožba spada na stvarno področje uporabe Uredbe št. 44/2001.
- 28 Glede tega je treba spomniti, da ker je bila Konvencija z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, kakor je bila dopolnjena s konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), nadomeščena z Uredbo št. 44/2001, razlaga, ki jo je Sodišče podalo glede določb navedene konvencije, velja tudi za določbe navedene uredbe, kadar je mogoče določbe teh instrumentov šteti za enakovredne (sodba z dne 14. novembra 2013, Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 29 Kot je razvidno iz člena 1(1) Uredbe št. 44/2001, je področje uporabe navedene uredbe tako kot področje uporabe Bruseljske konvencije omejeno na pojem „civilne in gospodarske zadeve“.
- 30 Ker je treba kar najbolj zagotoviti enakost in enotnost pravic in obveznosti, ki za države članice in zainteresirane osebe izhajajo iz Uredbe št. 44/2001, v skladu s sodno prakso pojma „civilne in gospodarske zadeve“ ni mogoče razlagati kot preprosto napotitev na notranje pravo ene ali druge zadevne države. Navedeni pojem je treba šteti za avtonomen pojem, ki ga je treba razlagati s sklicevanjem na cilje in ureditev navedene uredbe na eni strani ter splošna načela, ki izhajajo iz nacionalnih pravnih ureditev, na drugi strani (sodba z dne 23. oktobra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, točka 24 in navedena sodna praksa).

- 31 Da bi se ugotovilo, ali zadeva spada na področje uporabe te uredbe, je treba preučiti značilnosti, ki opredeljujejo naravo pravnega razmerja med strankami spora in njegov predmet (glej v tem smislu sodbi z dne 11. aprila 2013, Sapir in drugi, C-645/11, EU:C:2013:228, točka 32 in navedena sodna praksa, ter z dne 12. septembra 2013, Sunico in drugi, C-49/12, EU:C:2013:545, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 32 Sodišče je tako menilo, da čeprav nekateri spori med javnim organom in subjektom zasebnega prava lahko spadajo na področje uporabe Uredbe št. 44/2001, pa je drugače, kadar javni organ ravna v okviru izvajanja državne oblasti (glej v tem smislu sodbi z dne 11. aprila 2013, Sapir in drugi, C-645/11, EU:C:2013:228, točka 33 in navedena sodna praksa, ter z dne 12. septembra 2013, Sunico in drugi, C-49/12, EU:C:2013:545, točka 34).
- 33 Za ugotovitev, ali gre za tak primer v okviru spora, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, je torej treba ugotoviti, kakšno je pravno razmerje med strankami spora, ter preučiti podlago za tožbo in podrobna pravila o njeni vložitvi (glej v tem smislu sodbe z dne 15. maja 2003, Préservatrice foncière TIARD, C-266/01, EU:C:2003:282, točka 23; z dne 11. aprila 2013, Sapir in drugi, C-645/11, EU:C:2013:228, točka 34, in z dne 12. septembra 2013, C-49/12, Sunico in drugi, EU:C:2013:545, točka 35).
- 34 V zvezi s tem je treba opozoriti, da čeprav zasebne tožbe, vložene zaradi zagotovitve spoštovanja konkurenčnega prava, spadajo na področje uporabe Uredbe št. 44/2001 (glej v tem smislu sodbi z dne 23. oktobra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, točka 28 in navedena sodna praksa, ter z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, točka 56), pa je po drugi strani gotovo, kot je v točki 34 sklepnih predlogov navedel generalni pravobranilec, da sankcija, ki jo naloži upravni organ pri izvajanju zakonskih pooblastil, ki so mu naložena z nacionalno zakonodajo, spada pod „upravne zadeve“, ki so izvzete s področja uporabe Uredbe št. 44/2001 v skladu s členom 1(1) te uredbe. To velja zlasti za globo, naloženo zaradi kršitve določb nacionalnega prava, s katerimi je prepovedano omejevanje konkurence.
- 35 Čeprav se v obravnavani zadevi spor o glavni stvari ne nanaša neposredno na globo, ki jo je organ, pristojen za konkurenco, naložil družbi Siemens zaradi kršitve določb s področja konkurenčnega prava, je ta spor neločljivo povezan s to globo in nesoglasjem med strankama v sporu o glavni stvari glede njene zakonitosti. Terjatve, ki jih v okviru navedenega spora uveljavlja organ, pristojen za konkurenco, izhajajo iz tega, da je družba Siemens najprej plačala navedeno globo, ki ji jo je nato ta organ delno vrnil na podlagi odločbe upravnih sodišč na prvi in pritožbeni stopnji o zmanjšanju njenega zneska, na koncu pa jo je družba Siemens ponovno v celoti poravnala na podlagi odločbe Kúria (vrhovno sodišče) o potrditvi prvotnega zneska globe.
- 36 Glede terjatve, ki ustreza obrestim, ki jih je organ, pristojen za konkurenco, plačal družbi Siemens ob delnem vračilu globe, to je zneska 52.016.230 HUF, je treba ugotoviti, da je ta terjatev, tako kot je ugotovil generalni pravobranilec v točki 39 sklepnih predlogov, nastala samodejno zaradi uporabe člena 83(5) zakona o nepoštenih praksah.
- 37 Iz madžarske upravne postopkovne prakse je namreč razvidno, da vsakič, ko upravna sodišča odpravijo ali zmanjšajo globo, ki jo naloži navedeni organ, zadevno podjetje na podlagi člena 83(5) zakona o nepoštenih praksah dobi obresti, ta isti organ pa si nato prizadeva doseči vračilo teh obresti, kadar je na koncu globa potrjena v prvotnem znesku.
- 38 Iz tega izhaja, da je spor v glavni stvari, v katerem si organ, pristojen za konkurenco, prizadeva od družbe Siemens doseči plačilo terjatve, ki izhaja iz globe, ki jo je naložil temu podjetju, upravna zadeva.
- 39 Dejstvo, da je organ, pristojen za konkurenco, vložil tožbo proti družbi Siemens pri madžarskih civilnih sodiščih, pri tem ne spremeni ničesar.

- 40 V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, da ne glede na naravo postopka, ki je na voljo na podlagi nacionalnega prava, dejstvo, da želi tožeča stranka doseči vračilo stroškov na podlagi terjatve, ki izhaja iz akta izvajanja javne oblasti, zadošča, da se za njeno tožbo šteje, da ne spada na področje uporabe Bruseljske konvencije (glej v tem smislu sodbo z dne 16. decembra 1980, Rüffer, 814/79, EU:C:1980:291, točka 15).
- 41 Poleg tega – in drugače kot v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 11. aprila 2013, Sapir in drugi (C-645/11, EU:C:2013:228), v kateri je šlo za tožbo za vračilo preplačila, ki ga je po pomoti plačal upravni organ – terjatev, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, družbi Siemens ni bila plačana po pomoti, ampak je nastala zaradi zakona, ki se uporablja v upravnem postopku, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari.
- 42 Iz tega izhaja, da tožba za vračilo plačanega nedolga, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ne spada na stvarno področje uporabe Uredbe št. 44/2001.
- 43 Glede na navedeno je treba na vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da tožba za vračilo plačanega nedolga iz naslova neupravičene obogatitve, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki izvira iz vračila globe, naložene v postopku s področja konkurenčnega prava, ne spada v „civilne in gospodarske zadeve“ v smislu člena 1 Uredbe št. 44/2001.

Stroški

- 44 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Tožba za vračilo plačanega nedolga iz naslova neupravičene obogatitve, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki izvira iz vračila globe, naložene v postopku s področja konkurenčnega prava, ne spada v „civilne in gospodarske zadeve“ v smislu člena 1 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah.

Podpisi